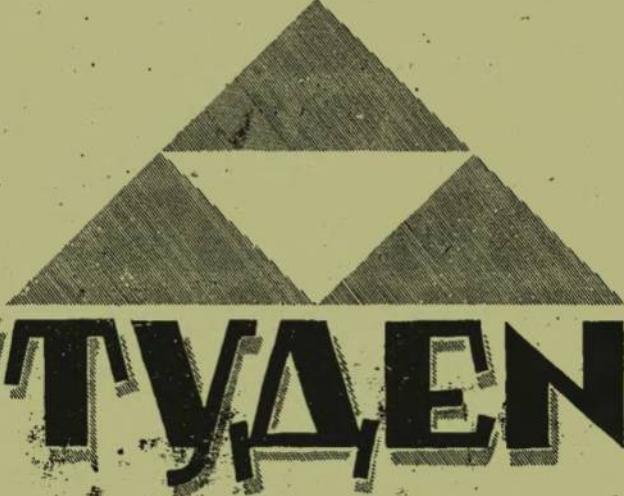

А. І. І.

СТУДЕНТ

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО
ПРЕДСТАВНИЦТВА АЛЖИРСЬКОЇ
ЗОНИ

1

1947

СТУДЕНТ

**Орган Українського Студентського
Представництва Англійської Зони**

квартальник ч. 1

**КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО «ЗАГРАВА» в ГАЙДЕНАВ
1947**

STUDENT
ORGAN OF UKRAINIAN STUDENTS REPRESENTATIVE
COUNCIL FOR THE BRITISCH ZONE

ЗА ЩО МИ ЗМАГАЄМО?

Б. Я. Цимбалістий

Коли хто ставить питання, який сьогодні панівний світогляд серед нашої студентської молоді, як думає і відчуває, чим вона живе, той не знайде легко відповіді. Нема сьогодні в нас якогось панівного світогляду, а може нема й ніякого. Думка більшості сьогоднішніх студентів не повертається до цих питань, вона зайнята найчастіше справами будня або чисто фахових студій.

Світоглядова «криза» не тільки у нас. В багатьох європейських народів, як наприклад у німецького, студентська молодь стоїть теж на такому ідейному бездоріжжі. Те, що давало сенс, мірило їхньому дотеперішньому життю і змаганням, виявилося фразою і фальшем. Кидається кілчі про потребу «переօцінки вартостей», про потребу «річевости» в розгляді різних проблем і т. п. Дефініція теперішнього часу — це змагання за нові форми, що відповідали б ступневі духового розвитку одиниці та спільноти і рівночасно не суперечили б відвічним законам людського буття (що не є законами тільки біологічними, але теж духового порядку), не заперечували б повної природи людини (себто її «природи» й її душі). Перша стадія цих змагань — це боротьба за поширення самих понять, бо однобічні теорії, що недавно мали претензії бути одноково важливими і одиноко-правдивими, затерли граници між такими поняттями, як добро і зло, лицарськість і підлota, високе і низьке. В парі з тим іде глибока застанова над правдивими, непроминаемими вартостями життя й світу (як наприклад

над вартостями одиниці, родини, ре-лігії, культури і т. д.) та намагання й воля здобути нову поставу й відношення до них. Во в одних за-нидів орган для сприймання цих вартостей, в інших викривилося відношення до них. Після цього процесу мусять повстати нові ор-ганізаційні форми й рямці, в яких людина й спільнота могли б вільно реалізувати сенс своєго життя й буття, себто могли жити згідно з правдою — згідно з своюю приро-дою та призначенням і розвивати якнайповніше всі свої розвиткові можливості. Цей процес оздоров-лення духового й політичного жит-тя Європи триватиме ще довго і вимагатиме ще багато зусиль і труду.

Ми, хоч зайняті пекучими пи-таннями будня й боротьбою за свое фізичне існування, відчуваємо не менше цю кризу в духовому житті Європи. Рівночасно відчуваємо внутрішню потребу й обов'язок брати участь у справі обнови його. Крім цього, в нас є власні на-ціональні потреби і завдання, особи-льво на відтинку виховання моло-ді. Щоб собі їх з'ясувати, треба просаналізувати, які чинники й сили основно впливали і досі впливають на формування духового обличчя сьогоднішнього студента, а далі з'ясувати собі сьогоднішній стан серед студентської молоді. Після цього можна буде ставити прогно-зи на майбутнє.

Без претензій на повність ви-числю тут чотири моменти, що за-лишили видні й специфічні сліди на нашому молодому поколінні. (Це відноситься в головній мірі до за-

хідньо-української молоді; як формувався духовий світ східньої української молоді, тяжко людині, що там не жила, говорити. Це тема для когось із східних українців).

1. Вплив «народницької» традиції. Наша суспільна думка вважає і досі практично просвітянську працю, «ходження в народ» і навчання його — одиноким покажчиком суспільницького наставлення й цим самим суспільній вартості молодої людини. Така «народницька» праця в часі нашого національного відродження мала дійсно першорядне значення. Вся інтелігенція мусіла вважати своїм першим обов'язком працювати на тому полі. Ми тільки з пошаною й вдячністю можемо глядіти на тих час-то безіменних працівників.

Ім і їхнім зусиллям завдячуємо те, чим ми є сьогодні. Але з того часу наша суспільність посунулася далеко вперед. Популяризація і просвітянська праця стали тільки одним з маленьких секторів її многогранного життя. На ньому може працювати тільки частина інтелігенції, в перший мірі, та, що близька йому фахом або місцем своєї діяльності (учителі й сільська інтелігенція). Інші сили мусять бути вільні для інших завдань. Студентська молодь мусить мати відкриті очі на ці широкі сучасні й майбутні потреби своєї суспільності й мусить готовитися їх задоволити. Тому не вільно звужувати очей молоді тільки до суспільно-просвітянської праці. Не хочу я тим сказати, що наші студенти не повинні брати участі в такій праці. Поодинокі студенти сміло й напевно з деякою користю для свого духового розвитку можуть посвячувати їй свій вільний час. Нам ідея про те, щоб не робити цієї праці **абсолютною** вимогою і **одиноким** мірілом суспільної вартості людини.

Крім цієї, існує ще одна небезпека, а саме небезпека сплющення духового життя молодого інтелігенсь-

кого покоління. Замість поглиблювати своє духове життя, вишколювати свій розум і думку в зустрічі з об'єктивними безпосередніми вартостями чи проблемами науки, замість витончувати свій смак і змисл для сприймання високих естетичних вартостей, молода людина, що поринула цілковито в просвітянництво, щораз більше відходить від самих джерел знання, від їх розуміння, а вдоволяється «ерзацами», популярними брошурами і вкінці тратить внутрішній зв'язок з вищими формами культурного й мистецького життя. Що в сьогоднішнього нашого студентства таке мале зацікавлення цими формами, це в деякій мірі вплив «просвітянського» виховання. Згадаю на маргінесі, що нам, студентам, розкинутий по різних краях Європи, навіть коли займається просвітянською працею, треба свідомо відчувається думати категоріями «просвіти» й «аматорських гуртків». Крім народних пісень, є вища музика, крім рідних побутових драм, є світові твори з загальнолюдською проблематикою. Молодий студент мусить відчувати потребу іх піznати і з ними жити. В питаннях суспільного чи культурного життя Європи мусимо визнаватися, відчувати їх пекучість і вартість.

Вони мають творити «елемент», в якому ми, як принадлежні до нього, маємо жити і свободно порушатися. В тому й полягає т.зв. «європейськість» людини. Тільки широкі лави майбутньої нашої інтелігенції, що матимуть зрозуміння й потреби такого культурного життя — зможуть творити базу для його розвитку. Без такої «публіки», без таких сприймачів культурних вартостей, наше культурне життя мусітиме завжди крутитися коло побутовщини й просвітянництва.

2. Другим чинником, що вплинув і впливає на наше виховання, є, з одного боку, революційна діяльність, а з другого — пропаганда революційності, як другої постави

людини до світу. Революційна діяльність, що є в деяких моментах життя спільноти життєво-конечною річчю, криє в собі теж поважні небезпеки, головно тоді, коли ця діяльність абсорбує ціле молоде покоління, і то протягом кількох генерацій. Тоді звужується горизонт молодих людей (що й лишається на ціле життя) до цих лише справ. Революційна діяльність «переоцінюється», інші ділянки життя занедбуються або йдуть тільки її однією «на службу». Це все зрозуміле, конечне і нещідливе тільки в короткотривалих періодах широких революційних дій. Коли ж це триває десятиліттями, спільнота убожіє на всіх ділянках свого розвитку.

В деяких випадках, як наприклад в нашому, доля змушує дісно жити в революційному наставленні протягом довгих десятиліть. Тоді практично - революційною діяльністю може займатися тільки частина кожного суспільного стику. Інші мусять працювати в господарській, культурній чи інших ділянках життя і цим самим творити «базу» для «операцій» перших і можливості тяглого розвитку всього життя спільноти.

Тут я хотів би звернути ще увагу на одну небезпеку й на одне виховне завдання в зв'язку з нею. Ми мусимо боротися проти чужого, нам накиненого ворожого ладу на наших землях, чи активно револютуючи чи в формі внутрішнього заперечення і бажання насильної зміни його. Цим самим знаходимся в небезпеці навчитися валити всякий порядок, навіть свій, коли він нам не «сподобався», вміти тільки руйнувати, а нічого здобувати. Наша довголітня неволя не дає нам можливості нагоди позитивно ставитися до існуючого ладу, стверджувати його, сказати своє «так» до нього. В такий спосіб витворюється виключно негуюча постава, про яку німецький соціолог Вайперт пише: «Не всі інституції й форми поряд-

ку, проти яких бореться», проти яких людина протестує, є «перестарілі», «пережиті» чи «закостенілі». Часом ведеться боротьбу і проти інституцій, що є в порядку, що цілком виправдують своє існування. Існує певна постава, для якої типовою є ворожість до інституцій. Це є постава, що в її основу лягає власне «я». Ніде правди діти, що найбільше революційних актів випливає саме з тієї постави.

Звідси виростає величезне виховне завдання: в рямцях життя власної спільноти треба свідомо привчати молодих людей конструктивно, інституційно думати, шанувати порядок і лад, традиційні установи й форми, навіть коли вони не відповідають нашим особистим чи груповим поглядам і інтересам. Це виробляє таке конечне для державної будови вміння розрізняти справи першорядної важливиності і значення від другорядних, державну будову ставити вище від партійних справ і програм.

Тут стає ясно, яким небезпечним є всяке безкритичне пропагування «революційності», як абсолютної духової постави молодої людини до світу. В нашему житті помічається немов би мода на «революційність». Всякі організації, навіть не політичного, а більше виховного характеру, підkreślують усюди свою «революційність». Молода людина вважала б за найбільший сором відмовити їй «революційності». Не йдеться тут про революційність у відношенні до ворожого ладу, яке то відношення є зрозуміле і природне, але революційність, як абсолютною вартість, як річ позитивну саму в собі. Кожному віддається тоді, що вона вказує на почуття власних сил, на «ідеалізм», відвагу, на «поступовість», на «молодечість» людини. Але чи суспільність, стимульована такими молодечими поризвами, зможе на довищу мету існувати і розвиватися? Чи може кожне покоління револютувати проти попереднього і все заперечувати, що в

ньому було? Революції у власній спільноті є часом конечні, але це акти одноразові й виняткові. Вони мають тоді позитивне значення, бо вони встановлюють новий порядок, який краще відповідає відношенню суспільних сил, що їх в міжчасі витворило само життя. Тому небезпекним є становити революційність, як зобов'язуючу всіх і на всі часи поставу молодої людини до світу. Абсурдом є робити з неї моду, що може тільки ціле наше суспільне життя перемінити в дике «гуляй - поле».

Так бачимо: і просвітянська і революційна діяльність (своєю суттю) не повинні приносити шкоди і негативних наслідків. Однак, через роблення їх абсолютним ідеалом і вимогою, безkritичне і одностороннє захоплення одним або другим, без уваги на цілість і повноту життя спільноти, без думки про дальші, як для власного покоління цілі, вони приводять до викривлення цілого суспільного життя.

3. Третім чинником, який грав важливу роль, була обставина, що Галичина жила¹ відокремлено² від материка, перебувала в своїх вузьких границях. Тут не могла постати відповідна ширина зору, а навпаки - думка щораз більше вужчала до льокально краєвих справ. Через це справи несуттєві, мало-важні набирали ваги і значення. Це сприяло, бо давало матеріял до взаємної сварні, до партійницької роздрібленості й фанатизму. Вже на початках національного й політичного розвитку Галичини Іван Франко відчував і бачив це. Звідси його боротьба проти «галицького загумінка» і проти «галицької колтунерії».

Усі ці три моменти відіграли дуже важливу й очевидну роль при формуванні духового обличчя нашого молодого покоління. Через це воно не здобуло собі широких духових горизонтів, широкого державного наставлення на всі потреби спільноти, на потреби культу-

ри й революції, на потреби української науки й просвітянсько — популяризаційної праці, на конкретній близькі цілі й на цілі далекі, важливі для розвитку майбутніх поколінь.

При формуванні духового обличчя сьогоднішнього, молодого інтересантського покоління відіграв ще один момент дуже важку й очевидну роль, а саме панування націоналістичного світогляду серед неї. Цей момент вважається тісно з революційною діяльністю, про яку віді була мова; однак, з огляду на моменти змісту (націоналізм як світогляд) - згадуємо його тут окремо, абстрагуючи від його участі в активній визвольній боротьбі. Цілий світогляд в оформленні модерних ружів (націонал-соціалізм, фашизм, фалянгізм,) — збудований на односторонніх суперечніх природі й гідності людини, тому і хибних основах. Як реакція на інтернаціоналізм і комунізм і оборона перед ними він мав раций в такій формі існувати. Інакше ця оборона не мала б успіхів. Але це існування було умовне й дочасне. Націоналістичний рух цим не вдоволявся. Він захотів тотально запанувати, хотів опанувати ціле життя спільноти, ціле життя одиниці, підкорити собі її тіло й душу і вкінці запанувати як нова релігія в світі. Ці горді його претензії бути одноко й вічно правдивими і непомильними (тому нетерпимість супроти критиків) чинником, що повинен і мусить оформлювати ціле життя, - при своїх односторонніх-заложеннях були й причини його упадку.

Націоналістичний рух серед західно-української молоді криє в собі 2 моменти: з одного боку він був яскравим виявом любові, патріотизму, туги за національним ідеалом, готовості до посвяти й до діл у молодого покоління, - з другого боку перейняв він багато ідеологічних елементів з «чужих взорів», що зручило добираний й цитовані не давали

визнавцям їх позірності вміння політично думати. Ці «ідеологічні цитати» оправдували кожний на-віть шкідливий вчинок і крок ци-тованих авторів і творили зали-зний панцер, від якого відбивалося кожне слово критики, кожна тве-реза *самостійна думка*.

Ця обставина, що тут грали ролю обидва моменти, робить всяку кри-тичну оцінку націоналістичного ру-ху серед західно-української мо-лоді так тяжкою і небезпечною. Проте ми мусимо, хоч як це може бути для декого особисто болюче, критично, тверезо й річево підхо-дити до цих справ. Інакше історія нас нічого не навчить, що більше, буде нас у наших помилках утвер-джувати. З поповнених помилок оп-равдається людина найкраще тоді, коли їх визнає за помилки.

Панування націоналізму серед західно-української молоді при-вело до остаточного переборення комуністичних впливів і розбудило в широких масах національну сві-домість. Молодь, як згадано, вия-вила в той час невиданий досі іде-алізм, готовність до посвяty й до діл. Всі ці позитивні вияви треба ма-ти на увазі й до них, як до нашої безпосередньої традиції, повернати. З негативів, що їх націоналістич-ний рух серед молоді залишив, зга-даю два найгрізніші, а саме: відбі-рання від одиниці почуття відпові-даності за її діла, і розбудження «масового інстинкту влади». Одиниця перестала відчувати відпо-віданість за свої вчинки. Вона знала виконувати «прикази» неві-домих сил, навіть найбліжші абсурдні й жорстокі. Такий військовий у-лад потрібний у війську, чи у вій-ськових організаціях. Але він не мо-же бути виховним принципом, ані принципом політично - громадської праці. В такий спосіб виховується людей на «людях маси». Бо «хто не має почуття відповіданості, на-лежить до маси» (Г. Ноль). Маси історії і духових вартостей не тво-рять. Історію творять широкі лави

свідомих своєї відповіданості. Й обов'язків, вишколених і досвідче-них одиниць, злучених спільною традицією політичної праці, інши-ми словами - провідна верста. Такі люди мусять бути ціллю політичного і громадського виховання. — Буди-ти «інстинкт влади» у молодих лю-дей і не вказувати на моральні зобов'язання кожного «власть іму-щого» — може привести до фаталь-ніх наслідків. «Жадоба значення», «влади» - один з елементарних гонів людської душі - витворює найчас-тіші конфлікти одиниці з оточен-ням і комплікує нормальний біг психічного життя одиниці. Над-мірна жадоба влади робить людину сліпою й глухою на голос сумління, на потреби і права інших людей. Це знана проблема в світовій літе-ратурі. Шекспір у «Макбет», Сло-вацкі в «Баллярині» з'ясовують жіночо з непогамованою розбудже-ною жадобою влади.

Розбудження «інстинкту влади» привело саме до недавніх, сумніх для нашої історії і соромних для нашого покоління, подій. «Люди маси» (без почуття відповіданості), опановані «інстинктом влади» та засліплені маревом «планування» (отже не були «панами» своїх ін-стинктів, але в їх полоні) не завага-лися навіть перед Каїновими зло-чинами. І досі «бажання влади», задоволення з власного впливу в «масі», свідомість того, що мається кому «приказувати» — є одиноким мотором всієї діяльності багатьох молодих людей.

II.

Сьогодні є ясно, що студентство в своїй більшості не є носіем націо-налістичного руху, як колись ним воно було. На цю правду не можна закривати очей. Стративши німб «пророків нової істини» і стратив-ши сама віра в ту істину, виявила наша сучасна студентська молодь свій застрашачий духовий зане-пад і порожнечу. Заговорено в нас про «кризу» в нашему студентсько-му житті. Ця криза — це не тіль-

ки відпочинок і відпруженння після динамічних «тридцятих» років, але це щось більше. Тут виявляється, що сьогоднішньому студентському поколінню бракує зобов'язуючих норм і ідеалів, бракує снаги і здібності жити й працювати для далеких цілей, для майбутніх поколінь; іншими словами, теперішня молодь не дає запоруки, що вона потрапить колись і захоче бути творцем духових вартостей спільноти, бути керманичем її політичного й духового життя. Це не є надмірний пессимізм, коли таке стверджуємо. Картини з життя наших студентів за границею зображують яскраво цей жахливий стан, цей інтелектуальний і культурний занепад, бездійність і змастеріялізування. Всякі розмови наших студентів так далекі від світоглядових, чи культурних питань! Вся цікавість і жадоба пізнання зачинається і кінчується в рубриці часописних «новинок» або «що йде в світі чувати». Заінтересування культурним і мистецьким життям оточення обмежується до відвідин кіна. Кілько то з наших багатьох медиків цікавиться поза чисто ремісничо-практичним засвоюванням собі знань н. пр. загальними проблемами їхньої дисципліни й природничих наук взагалі, їхньої вартости й позиції в системі інших наук, їх границь пізнання, їхнього значення для нашого світогляду і життя. На тлі такого інтелектуального й культурного стану — втеча від всіх супільніх зобов'язань у «привату», деморалізація і перебирання з чужини всього, що в ній найгірше. І подумати тільки, що в такий спосіб приготовляються і виховуються майбутні творці й носії нашого культурного і керманичі нашого політичного життя!

Ми, що переживаємо цей стан, мусимо собі з'ясувати ясно причини такого явища, щоб потім шукати виходу. На цю тему повинна розгорнутися на сторінках студентської преси широка, речова дискусія бувших і теперішніх студентів,

не щоб обвинувачувати, або ляти когось, чи обурюватися за слова критики, але в ім'я направи і звороту до кращого. Дальше наше завдання вишукувати, помагати назрівати й підготувати нові сили й рухові енергії (які напевно знайдуться серед широких лав нашого студентства) для майбутнього духового процесу. Поки докладніше з'ясуємо напрям цієї праці, наперед схарактеризуємо її загально: вона мусить іти «від основ», себто від відкриття та відкриття тривких духових заложень в молодих душах, від спрямовання критичної і самостійної думки на широку проблематику життя, від привернення безпосереднього, природньо - активного відношення одиниці до світу духа й до спільноти. Вимагаючи духової активності студентської молоді й нового її відношення до світу, до життя, до своєї спільноти, змагаємо цим самим, як і всюди в Європі, до духовової обнови людини й до нашої національної обнови. Мусимо мати обидві цілі перед очима. Тоді більша можливість взаємної контролі з одного боку проти надмірної національної вузькості й легких можливостей помилок (внаслідок непорівнювання явищ внутрі власної спільноти з явищами в інших народів), з другого боку проти затримання «коріння» у власному, одиночному - природному національному ґрунті.

III.

В напрямі шукання шляхів «обнови», шукання нового змісту, тривких основ для нашого світогляду пороблено в нас вже кроки. Колись «Бюлєтень» НОУС 'у робив це, сьогодні «Стежі» ЦeСУС'у продовжують діло.

Читачі «Стеж» могли легко зважити, що в основу ідейного спрямування цього журналу лягає певний руховий напрямок, певна рухова постава й підхід до світу й життя, зокрема до суспільних явищ. Не дается цього підтягнути

під якийсь «ізм», чого так хотіла б наша систематизуюча думка. Тим більше не дается відкрити за цим ідеології, чи програми якоїсь політичної партії, дарма, що таких закуліс всюди дошикуються. Не можна забувати, що крім усяких «ізмів» і спроб скопити явища життя в якусь менш чи більш суб'єктивну схему, є ще один спосіб підходу, а саме від «феноменів», від речей. В розгляді тих явищ мусить тоді грati ролю не особистий пересуд, суб'єктивне відчуття, але гостра логіка самої «речі», її законо-мірність.

В цій статті не думаю давати синтези цього напряму. Ми однак хочемо розглянути зміст цих заходів під одним кутом бачення, який є тільки одним з можливих. Не є це якась «офіційна» заява, але циклично особисті завважання думки до проблеми будови нашого світогляду і нашого відношення до світу, що стоять як невід'ємне завдання перед кожним студентом.

I ще одна завважа: тут не будемо з'ясовувати наших думок відносно засад і метод праці в студ. товариствах. Зазначимо тільки, що ми вважаємо студ. товариства за важливу і конечну школу і місце підготови до суспільного і державного життя. Від цієї підготови залежить форма нашого пізнішого життя. Боремося за чесність і лицарськість в праці, бо бажаємо, щоб в нашему суспільному житті шанували такі чесноти. Боремося за свободні, незалежні від політичних партій студ. життя; бо тільки в такій атмосфері зможуть студенти виробляти в собі почуття відповідальнosti і вміти підкорятися свої особисті чи групові інтереси — інтересам ширшого студентського загалу. Тепер віртаємося до з'ясування наших засад в теоретичних і світоглядowych справах.

Готового «вірю» ми не хочемо принципово давати. Може в нас цього тільки бажають і пасивно вичікують. Після відкинення доте-

перішніх догм і віри (не з внутрішнього переконання, але більш під впливом їх неконьюнктурності) треба би нових догм і готових формулок-розв'язок на різні питання. Якими можна потім «жонглювати» і блестіти, мовби своїм світоглядом. Така зміна і таке здобування світогляду без значення і без впливу на життя людини. В подібний спосіб здобувала собі наша молодь вже раз світогляд. Це діялося в т. зв. «ідеологічних вишколах». Без застанови, без критичної постави, без духовової активності, а на «приказ» вивчалося, часом напам'ять деякі догми, в які малося вірити і які мали бути життєво - динамічні, себто мали творити цілу етику людини, мали нормувати ціле її життя від юности, аж до старечих літ. При такім вишколі з накиненого світогляду осягалося однозгідність і аплявзи, але чи цей жмут догм і фраз, вивчений напам'ять чи то під сугестивним впливом оточення чи зі снобізму, був світоглядом людини? Для прикладу тільки: чи хто в нас дійсно застановляється, коли б повторяв клич «нація понад усе», що тут міститься ціла етика людини, що такий клич — це вершок піраміди багатьох етичних вартостей, і що кожна людина не потрапить здобутися на таку етику протягом цілого свого життя у всіх його моментах. Чи вказано на реальні труднощі цього шляху, — чи визнавці цієї етики підготовлялися до них? Недавні події виявили, що мало було таких, в яких цей клич був дійсно нормативним імперативом. Для більшості — це була фраза, що закривала тільки власні амбіції.

Замість догм — ставимо проблеми, спонукаємо молодь заінтересуватися ними, з ними у власному духовому зусиллі «розправитися». Щойно так здобуті духові горизонти матимуть зобов'язуючу вартість для людини. Може видається комусь, що ми ширимо безпринциповість, робимо усе релятивним і «проблематичним». Хто таке твердить, ви-

являє свою короткозорість і невміння дібачити за зовнішніми виявами глибших, основніших цілей. Вишукаї нові «формули» і «догми» не вказують на «стабільність» світогляду, хіба на його «схематичність» і «закостенілість». Тільки власні духові зусилля і праця власної думки, що супроваджатимуть людину протягом цілого її життя, дадуть людині її стабільний світогляд. Нам іде про щось загальніше, як вищукування нових «вір», а саме про нову духову поставу нашої молоді до світа речей, до свого минулого і до сучасного етапу спільноти до духових вартостей. Отже йде остаточно про людину, про її духове обличчя. Це основа і фундамент. Культура має тоді вартість, коли вона не тільки мертві твори об'єктивного духа, але коли вона є в душі людини, коли вона в ній пережита. Минуле спільноти тоді вартісне і має значення і вплив, коли воно в душі сучасників живе. Спільнота існує тоді, коли її члени носять її в своїх душах. Нам іде саме про душу, про духове життя людини. Розбудорути духову активність нашої молоді, вказати їй на багату проблематику світу і життя, заохочити її духові вершини, привчати її вживати власного розуму і думки — ставимо собі за завдання. Така «обновлена» молодь стане запорукою і базою, на якій зможе розвиватися пізніше в повній глибині і ширині наше духове, політичне чи партійне життя, вже не в стилі «загумінка», але в стилі зрілих державних народів. Наша праця — це над «основами». Тому вона не лежить на одній лінії з цілями якоїнебудь тепер діючої в нас партії. Ця праця відбувається ще на передпіллі всяких партій і всяких «ізмів». Вона творить саме базу для них, підготовляючи відповідно людей. Тут мусить відбуватися основна зустріч людини з світом духа, з життям. тут здобуваються основні досвіди вживання власно-

го розуму і критичної думки, тут очищаються органи для сприймання різних духових вартостей. Поки не буде в нас людей з «політичним розумом», що вмітимуть тверезо і речево політично, а не під впливом своїх емоцій думати, що матимуть почуття відповідальності за свої вчинки, а не оправдуватимутися викликом до своєї популярності в маси з труднощів, в яких знаходяться.

Провідна верства не сміє шукати апробати і прихильного осуду своїх чинків з боку маси. Розум наших «горніх рад» не був ніколи і не є політичним розумом. Стюарт Міль остерігає перед тиранією «більшості». Керченштайнер, німецький знаний педагог називає таку тиранію більшості «вислідом політичної незрілості та віри в спасительну силу партії, що її впосно в маси». Цей регрес нашого політичного життя мав вказати тільки на потребу пізнати й засвоїти собі ці «елементи» політичного і державницького думання. Щойно після такої підготови зможемо вступати в широке наше політичне життя.

Крім цих справ стараємося привернути внутрішній зв'язок інтел. молоді з культурними вартостями. Підготова творців і носіїв нашого культурного розвитку — це дальнє основне наше завдання.

Крім проблем (яких всюди повно і на які ми тільки вказуємо, а не «продукуємо», як дехто хоче думати) подаємо теж спроби нової оцінки різних постатей і явищ нашого життя. Цей «зміст» не є ніяк догматичний, ані зобов'язуючий. З поодинокими думками можна погоджуватися, або ні. Але це мусить відбуватися після внутрішньої глибокої застбанови і після речової конфронтації з ними. Наприклад, підкреслюємо особливо значення і високу вартість думок В. Липинського.

Недавно заявила одна з провідних посттатей колишнього' студентського Львова, що Липинського вона органічно не зносить. Чому ж би не написати тоді своїх думок до цієї теми, де б речово можна було розправитися з існависною ідеологією. Велика користь була б для багатьох студентів почуті з різних сторін думки про одну постать, і всі ці думки обосновані і речові. Так уявляємо собі ролю студентської преси. Боїмось тільки, що негація і органічна ненависть до деяких посттатей основується сама на якісь дорматичній формулці, а не на знанні її творчості і думок.

Зрештою відклику до своєї «органічності» не є аргументом. Смішно є вірити в непомилність таких органічностей і «інстинктів». Така віра в справах, що вимагають об'єктивного розумового розгляду, це найбільший і найпримітивніший суб'єктивізм.

ІУ

Так ми з'ясували загально, в чому суть наших змагань. В наступній статті подамо 2 приклади, на яких можна буде конкретно бачити, в чому полягають наші вимоги і наш підхід до різних явищ.

Така праця, як ми її вгорі з'ясували, не приноситиме зараз овочів, не викликатиме загального патосу й шумних зовнішніх ефектів. Коли дерево садиться, треба довго ждати його терпеливо доглядати, поки воно родитиме овочі. Пessimісти радитимуть взагалі не садити його, або не матимуть витривалости його доглядати. Люди «солом'янного вогню» і різні нетерпеливі підганятимуть штучно пень аж

до ненормальної і нездороної височини і у висліді замість псовий овоченоносний одержати яловий цвіт. Тільки ідеалісти з вірою, з любов'ю і завзяттям до діла і рівночасно з реальним розумінням труднощів зможуть довести діло до кінця. На місце самолюбного «я», що ставить собі тільки такі цілі, які саме можесясяти, або за свого життя бачити, мусить прийти інша категорія думання й відчування, а саме: спільнота — «живі; мертві й ще не народжені». Во овочів зі зasadженого дерева може їм і не придеться оглядати, бо вони можуть прийти по кількох генераціях в користь самеце не народжених». З таким стосом далеких цілей, з думкою про спільноту, зокрема про її майбутній розвиток і піскоління, треба братися до діла. Таке наставлення зобов'язує нас до остережності й основності в праці. Від цієї праці залежить, як буде виглядати наш майбутній здвиг і піднесення. Чи він знову заведе цілу генерацію на ідейне бездорожжя, і розвіться з хмарою фраз і закінчиться пануванням терору, чи може стане він позитивним вкладом на шляху формування нашого духового обличчя і нашого життя.

До цієї праці ми мусимо взятися. Побіч трудів і болів скитальщини судила нам доля жити на чужині й вчитися чужому, набирати розуму з чужих успіхів і невдач, пізнавати з самого джерела об'єктивні варгості світу і через це краще і об'єктивніше бачити стан нашого народу, його потреби і недоліки. Цю можливість ми мусимо використати в нашій праці. Бо це наш обов'язок.

ДВО - ЧИ ТРИСТЕПЕННІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

П. Воробій — Геттінген

Хочемо звернути увагу студентських кіл на одну з важливих сьогодні проблем, а саме — поставлення студентської організації. Вправді, вона не є центральною, е справи за неї важливіші, напр., формування духового змісту й конкретної суспільної праці студентського середовища, та проте організація — це рамці, необхідні для кожної громадської клітини, і вміла розв'язка цього питання може багато заважити на цілості студентського життя. Справою, що нас цікавить, це проблема дво — чи триступенности студентської організації. За вихідну точку наших міркувань беремо сьогодні еміграційні обставини й лише з цього аспекту будемо прикладати до неї критерії. Для докладнішого наслідження цієї справи варто спинитися над аналізою студентського середовища.

1. Підмети студентської організації.

Основним підметом студентського життя є його низові клітини — студентські громади. Вони є природними одиницями, що виростають органічно самі з себе та гуртують у собі студентів одного льо кального осередку. Ріжні фахові заинтересування, ріжний інтелектуальний рівень та ріжні нераз духові постави є плідною диференціацією, що скріплює працю студентських громад. Можна твердити, що там, де більше зрізничування, де немає переваги студентів одного фахово-го напрямку, там праця завжди живіша та основніша. Щодо чи-

сельного стану членства в окремих громадах, то він дуже ріжноманітний. Досвід вказує, що організаційна праця є можливою навіть серед десятка людей, особливо, коли вони не діють відірвано самі для себе, але стоять у зв'язку, як це буває сьогодні, з ширшою українською спільнотою.

Цілком протилежні до мініятюрних студентських громад є громади більші, що об'єднують у собі сотні студентів. Маємо на думці такі осередки, як у воєнні часи Відень, або сьогодні Мюнхен. На перший погляд праці громад обох категорій не можна зі собою рівняти. У великих осередках вона є імпозантною; тут є кращий добір прелегентів для доповідей і більше нагод вияву суспільно-громадської праці (імпрези, академії). Та приглянувшись близче зауважуємо щось інше; побіч корисних умовин діяння, побіч небуденних нераз зусиль-помітною стає індеферентність студентської маси. Працю в студентській установі ведуть лише одиниці; загал сприймає її доволі пасивно. У великих осередках тяжко нераз поставити очевидну справу, як напр., солідну участь у сходинах. Дальшою характерною рисою такого стану є помітний поділ на різні групи, іншими словами — відосреднена гравітація.

Серед такого зіставлення пасується питання оптимальної величини студентської клітини. Що було б, коли вдалося б розбити оцей студентський комплекс на менші? Чи скріпило б це актив-

ність студентського загалу, чи протиправно—ще більше її ослабило б? Відповідь на це теоретичне питання дає дійсність. Виявляється, що найбільш продуктивними є осередки середньої численності. Там вклад кожного з членів в загальну справу найбільший, там і умови росту студента вповні задовільняючі.

Переходимо до далішого підмету студентського життя - до краєвих організацій. Що вказує на доцільність їхнього існування? Чи може це папірові інституції на те, щоб бути лише засобом боротьби тих чи інших політичних впливів на студентському терені та в цей спосіб невтравізуючого впливу на невигідну Централю? Хочемо підходити до справи речево. Прикладом послужить нам праця українського студентства англійської зони. Для кожного, хто з нею обізнаний, стає ясним, що поодинокі громади, хоч вони є основними клітинами студентської організації, ще не повні та не доволі сильні. В зустрічі з дійсністю довелося ствердити, що, крім завдань локального характеру, є завдання, що переворостяють спроможність поодиноких громад. Маємо на думці такі справи, як зв'язок з центральними властями, що рішають про прийняття на студії (як одно з питань студентської політики), матеріальне забезпечення студентів і т. д. Недоцільним було б для кожної громади входити в безпосередній контакт з централею УНРРА і клопотатися прийняттям нових членів, тим більше, що є ще університетські осередки, де українських громад немає, і є петенти, про яких поодинокі громади не знають. «Важливою є рівно ж журба за матеріальним забезпеченням студентів, за зв'язок з централею чи філією КодУС'у і перегляд потреб чи можливостей у цій ділянці. Є ще інші справи-кординація праці, плекання добросусідських взаємин, взаємна допомога, виміна докладів в живій чи мертвій формі, видавання сту-

дентського періодика, коли є на це спроможності, : репрезентація : назовні і т. д. Всі наведені факти вказують на те, що, незалежно від праці громад, потрібно вести працю ширшого як локальний маштабу. Існування краєвих організацій є обосноване специфічними умовинами даної політичної чи адміністративної одиниці, де доступ ззовні від центральних студентських установ з технічних причин неможливий або небажаний.

По з'ясуванню завдань студентської громади та краєвої організації стає наглядним становище Централі. Воно не є слабше, як дехто міг би думати, але противно - багато міцніше. Може засяг її діяльності вужчий (нпр. з завдань Централі відпадають ті всі, що їх перейняли на себе краєві організації), але зате зміст у питоменних для Централі завданнях багато глибший. Студентська Централія не клопочеться тоді громадою А. чи Б., з яким десятком членів, але намічує справи загальностудентського маштабу. Коли ходить про дефініцію завдань, що лишаються за Централею, це в основному такі: 1. репрезентація українського студентства перед міжнародними центральними студентськими установами, та репрезентація, як надрядного студентського чинника, перед українською громадськістю; 2. формування духового змісту студентства дорогою видань та студентської преси; 3. напрямні та рішення у всіх справах, що торкаються цілого студентського загалу (нпр., студійна політика, стипендійна акція).

Перейдімо по аналізі такої організаційної структури до конкретних справ. Як було в нас дотепер і якою дорогою прямує українське студентство сьогодні?

2. Організаційні схеми ЦЕСУС'у і ЦЕСУС'у.

З відрадою приходиться ствердити, що українське студентство

зміряло довгий час дорогою, яку ми вгорі накреслили. Було в нас чимало студентських громад, була студентська Централья, були краєві організації. Коли з'ясуємо собі організаційну схему ЦЕСУС'у на протязі 20 літ його існування, то побачимо, що в основу його ліг принцип триступенности. Побіч всестудентської Централі існували як його члени до війни: Союз Українських Студентських Організацій Польщі (СУСОП) і Національний Союз Українських Студентських Організацій Німеччини (НаСУСОН), в часі війни: Національна Організація Українських Студентів НОУС) в Німеччині та Об'єднання Праці Українських Студентів (ОПУС) в Галичині. Студентська Централья відносилася з повним довір'ям до них, залишаючи їм повну свободу діяння в обсягу їхніх завдань. Рівно ж помітна була гармонійна співпраця та повне респекту відношенню низових клітин і краєвих організацій до студентської Централі.

Дещо інакше подумав ступчецький з'їзд 23. — 24. грудня 1945 р., покликуючи до життя ЦЕСУС. В основу цієї організації покладено принцип востепенности, свідомо чи несвідомо, принцип далекойдучої централізації. Не будемойти в інтенції, що скривалися за такою розв'язкою; дехто з кіл ЦЕСУС'у, визнаючи потребу триступенности, вправдує це конечністю тодішньої ситуації. Це питання, яке можна оспорювати; уважаємо однак, що таке оформлення студентської організації з точки погляду сьогоднішнього дня є зовсім недоцільним. Централья в'яже себе забагато з низовими клітинами, яких у нас сьогодні, Богу дякувати, чимало, займається справами меншої ваги — льокальних та краєвих вимірів, не маючи змоги присвятити більше уваги та труду справам засадничим, що лежить в її началі. Про це мали змогу переконатися ті, що були привінними на з'їзді ЦЕСУС'у

в липні цього року, де видко було всі недомагання. Не будемо торкатися близьче справи (дехто схоче добачувати тут злобу), залишаємо її оцінку самому читачеві. Зрозумілим є, що в такому поставленні Централія потребує більше людей до праці, більшого організаційно — технічного апарату, та заходить більша як звичайно небезпека фальшивих висновків, уважаючи справу другорядну за першу і навпаки.

Зближаємося в кінці наших міркувань до конкретних висновків щодо теперішньої дійсності.

3. Роз'язка організаційного питання сьогодні.

Вітаючи акт з 3. жовтня 46 р. про заключення порозуміння між обома студентськими Централіями, українське студентство мусить усвідомити собі, що побіч полагодження зasadничих речей духового виміру конечним є рівно ж завести у нас порядок в організаційних справах. Доцільним є звернутись в цьому до Всестудентської Координаційної Комісії, як нашого надрядного і рішаючого у цю пору чинника.

За основний принцип організаційного оформлення українського студентства вважаємо далекойдучу діяльність централію з належним розмежуванням функцій та сфер впливів між осередками різних ступенів. Логічним висновом з цього принципу повинно бути відновлення питоменної українській студентській традиції — триступенности студентської організації за схемою: Громада, Краєва Організація, Централія.

Уважаємо конечним в сьогоднішніх обставинах створення краєвих організацій на подібний взірець, як це зробила англійська зона. Крім вище згаданої, повинні оформитися американська зона (об'ємає більшу кількість громад) і Австрія (Віден, Грац, Іннсбрук та Зальцбург). Дискусійною залишаються покищо, завдяки

малому числу (50 осіб) та невеликим можливостям студій (3 університети), французька зона. В цей спосіб українське студентство оформилося б в 3 — 4 краєві організації. До цього дійшли б поодинокі студентські громади, як Рим, Париж, Берн, Лювен та подібне до згаданих краєвих організацій представництво українських студентських громад Америки.

В рімнях краєвих організацій треба звернути увагу на належне оформлення студентських громад, головно щодо їх оптимальної величини; дорогою студійної політики та інших метод плянування доповнити менші громади та відтягувати осередки надто чисельні. Де зовнішні умовини на це не дозволяють і де заходить потреба удержаняти більші скупчення студентів в одному осередку (нпр., обосновані існуванням високої української школи), треба творити з них самостійні середньої величини громади, вистерігаючись по змозі фахового прогресу.

Уважаємо рівно ж за доцільне змінити платформу Всестудентського Конгресу. Замість з'їзду делегатів громад, повинна відбутися конференція краєвих проводів та їхніх представників, доповнених представниками тих громад, які краєвим організаціям не підлягають. Поставлення в цей спосіб Всестудентського Конгресу дасть змогу взяти в ньому участь студентам, що мають за собою досвід з праці в студентських громадах і краєвих організаціях та піднесе значно рівень нарад, даючи змогу полагодити позитивно засадничі справи духового виміру. Новостворена студентська Централья не буде тоді складатися з приналідних людей, молодих недосвідчених студентів, але студентів з досвідом та суспільним стажем. Така розв'язка цієї справи піднесе значно в счах студентської маси підважений тепер авторитет Централі і дасть запоруку оздоровлення студентських відносин.

ГЕТТІНГЕН — УНІВЕРСИТЕТСЬКЕ МІСТО (дорожні замітки)

Е. Гаран.

Поїзд Ганновер — Кассель. Ви доїдждаєте до останньої зупинки на англійській зоні й бачите здалека на горбі муровану башту, схожу на старовинний лицарський замок.

— Це башта Бісмарка, — говорить вам балакучий співрозмовник — німець, — наш великий дипломат, в молодих літах студіював в цьому місті право. Це місто Геттінген.

Поїзд спиняється. Підімається звичайна вокзальна метушня: задавлено хрипить гучномовець, кілька студентів поспішають пропхатися кудись крізь натовп, вони, мабуть, ідуть на неділю додому, а якась метушлива бабуся вже вдесяте розпитує кондуктора, чи цей поїзд таки насправді йде до Касселю і чи не заїде він, не дай Бог, по сусіству на советську зону.

Ви сходіте. Зі сходів виходите в місто і репортерський чортік, (ви ж, до речі, журналіст) спонукає вас залишити вашу валізу на склоні, а самому податися просто до міського музею.

Виявляється, що Геттінген заснований майже тоді, коли й Київ. Тільки кияни, люди жуваві й меткі, все займалися політикою і торгівлею і завдяки тому розбудували своє місто на велику столицю з майже мільйоновим населенням. А Геттінген своїм населенням разів у десять менший. Та, правда, не менш славний, бо геттінгенські міщани, хоч і не були добрими дипломатами чи торгівцями, зате вдавалися в науки і створили в

себе університет один з кращих у світі.

Університет Геттінгена заснований 1737 р. завдяки, як підкresлює дбайливий німець у своєму музеї, невспілчим клопотанням шанованного громадяніна Гердляха Адольфа фон Мюнхгаузена. При цій нагоді німці зрадили свою звичку «іммер шпарен»; і хоч в музеї замовчується, скільки тоді перелилося шампанського чи бургундського, та згадується, що святкували це відкриття цілих 5 днів.

Перший факультет був богословський. При чому викладання провадилося латиною. І лише зрідка там — сям просякала рідна мова і завойовувала свої права.

З часу відкриття університету минуло більше, ніж два сторіччя; але як на початку славився Геттінген фізигою, медициною, математикою, так він славиться й до сьогодні. Його традиції незрушили. І, як батько — кравець передає своє ремесло синові, так і давно померлі Ліхтенберг, Вебер, Гавз Міхаеліс і ін. через цілі покоління передавали свої знання Полеві, Шедерові та іншим нинішнім лекторам і професорам університету.

Ви проходите в музеї вздовж Університетського відділу і уважно приглядаетесь.

Тепер немає на світі жадної високої будівлі, жадного поганеньского димаря без громовідводу. Скільки шкод потерпіло б людство без цього здається простого приладу, а треба ж було голову, яка б його винайшла. І це сталося тут, в Геттінгені 1773 р. Винахідник зветься Ліхтенберг.

Математик Гавз і фізик Вебер 1833 р. простягли через місто перший на земній кулі електро - магнетичний телеграф. Хоч міським хлопчикам це й заважало запускати паперового змія, та не можна собі уявити сьогоднішне людство без телеграфів і без телеграм, що так глибоко вкоренилися в наше життя.

Хто з нас не читав у дитинстві казочки братів Грімм! Але навряд чи хто знає, що обидва брати Якоб і Вільгельм жили і студіювали і навіть професорували саме в Геттінгені.

Сучасник Гавза й Вебера астроном Клінкерфус обґрутував науку про передбачення погоди.

В середині минулого сторіччя лікар Бавх ~~перше~~ вжив наркоз. І все це знову і знову в цьому місті, в Геттінгені.

Слід додати, що геттінгенці не від того, щоб і пофілософувати, тільки в справжньому, не обивательському розумінні цього слова. Вони начислюють впродовж історії свого університету цілий ряд великих філософів. І, коли сьогодні найвидатніший німецький філософ сучасності старенький Гартман повільно, але впевнено піднімається на лекторську кафедру, то авдиторія, повно набита цікавими слухачами, вже з нетерпінням чекає на нього.

Оце такий Геттінген із своїм університетом!

Колись (1801) тут студіював вірдовж 6-ти чи 8-ми тижнів Гете.

Брамс несміливо починає грati свої перші речі, влаштовуючи духовні концерти.

Полум'янний Гайнріх Гайне кидав звідси в обличчя своїм переслідувачам зневажливі рими.

Тут вчився прусацький дух — Отто фон Біスマрк; а 1921 р. сам Гінденбург відвідав університет.

Тепер тут працюють відомі дослідники атомової енергії Ган і Гайзенберг.

Незабаром розпочинається пер-

ше в Німеччині виробництво пе-ніциліній відкривається фільмо-ва фабрика.

Щодня в Геттінгені провадиться концерт або читається якась науково-популярна доповідь.

Ви ще цікавите трохи студентським побутом на університеті, бо вам багато чого наговорили перед поїздкою про добре академічні свободи, що ними користувався раніше студент в Західній Європі. Але, познайомившись близче з тими свободами в музеї, ви віріште, що не кожен з сучасників охоче повернувся б до тієї «мінулої старої давнини».

Раніше при університеті існував карцер. Студентів карали, і то часом таки серйозно. Так от в кінці XVIII ст. якийсь студент сидів ув'язнений цілий рік і п'ять місяців. Слав він і на твердому матраці, годувався бідолаха аби не вмерти й розважав себе хіба тим, що читав на стінах прізвища та немудрі написи своїх попередників.

Крім того, раніше серед студентів, як тепер шахи чи футбол, було розповсюджене фехтування. Шпага — це річ небезпечніша, як черноголова королева на шаховому полі. «Чорний ведмідь» або «Старий гультай» — це найстаріші студентські кнайпи, де переможені платили переможцям «контрибуцію» за програну партію.

Це, здавалося б, дрібниці: карцер, фехтування ... Іх, скаже якийсь велемудрій зоїл, не варто згадувати в короткій статті, він закине неповажність ... Але дбавливий німець ретельно назбирав всі ці дрібниці в своєму музеї. Бо, може, саме на них і плекався воївничий і здисциплінований німецький дух.

Тепер карцер існує хіба як історична пам'ятка, та й фехтування заборонене ще десять років тому. І єдиним атрибутом студента залишається, як і завжди, книга.

Рано - рано, ще тільки на цер-

ковній вежі проб'є сім годин, на дворі нудна холодна мжичка, а зігнуті постаті студентів з книжками під пахвами вже сновигають містом, поспішаючи до своїх професорів на виклади.

Ви покидаєте музей. Перед вами повстає питання: а чи в цьому старовинному й відомому університеті вчаться ваші земляки українці?

Ви ходите містом, шукаєте цих українських студентів і знаходите. Вони мешкають частково на приватних помешканнях, частково в унірівських студентських гуртожитках. Сьогодні їх тут 42 чол.

Ще два семестри тому доля за-кинула сюди невеличку групу старих берлінських студентів, які й зорганізували тут студентську громаду.

Також українські студенти зорганізували тут чужинецьку студентську організацію «Ворлд ентют».

Українці Геттінгену студіюють

медицину, математику, мови, фізику, хемію, астрономію і т. д. Найбільший процент відвідує медицину, бо й не диво: медицина — це завжди була, є й буде сіль солі геттінгенської. За медичною найбільшою популярністю користується філософія. Щодо мов, то англійська не становить собою тут нічого надзвичайного після смерти відомого професора Шефлера. Натомість високо стойть орієнталістика.

Коли починає смеркати, ви рукаєте поїздом далі.

Здалека ви бачите знову Бісмаркову вежу. Усміхаючись згадуєте, що Бісмарк сидів теж якось в університетському карцері. Тоді ж Бісмаркові заборонили проживати в місті й він оселився за валами міста в відомому тепер туристам «будиночку Бісмарка».

Потім перед вами стають, мов живі, веселі обличчя студентів, що стрінулися вам на обіді.

—Ex! Коли б оце років двадцять з плечей...

ВИСОКА ТЕХНІЧНА ШКОЛА В БРАВНІШВАЙЗІ

I. Лехновський

Висока Технічна Школа в Бравнішвайзі є найстаріша віком поміж усіма високими технічними школами Німеччини. Останнього літнього семестра минув 201 рік з її заснування. Етапи її розвитку йдуть паралельно з розвитком і вимаганням техніки.

Дбайливий і господарний герцог Карло I. Бравнішвайзький, що намагався подносити господарство і вже тоді досить добре шкільництво свого минулого краю, заснував 1745 року новий тип школи, що прибрала назву від свого основоположника—Collegium Carolinum. Власні пляни й організацію школи перебрали на себе дорадник герцога Йоган — Фрідріх — Вільгельм Єрусалем. Ця постать займає в історії німецького шкільництва почесне місце. Його можна назвати справжнім сином педагогічного століття. Поняття високої технічної школи, яке повстало в останній третині XIX сторіччя, не можна порівняти з інституцією Collegium Carolinum. Тоді поняття техніки ще не існувало. Техніка в Німеччині тільки народжувалася, а Collegium Carolinum було її колискою. Сама назва школи говорить, що це собі не звичайна школа, а колегія рівна університетові. Слід пам'ятати, що в ХУІІІ ст. не було виразного розподілу між фаховою й загальнюю освітою. Тому й Collegium Carolinum мусило служити загальний і фаховій освіті.

Невтомгий Єрусалем поступово впроваджує щораз більше фахові науки і спрямовує щораз більше школу в русло «пожиточних наук», торівілі й механічної штуки для

поліпшення промислу». Сьогодні скажемо, що це була виразна лінія виховання мужів економії й техніки.

Наука провадилася в формі університетських викладів. Уведено ще одну новину, а саме: виклади відбувалися німецькою мовою. Тут панував високошкільний характер. Для доповнення викладів провадилися також експерименти. Так, коли молодому гетінгенському докторові Едерові було запропоновано виклади математики й фізики, Рада Кураторів запевняла його, що до викладів механіки, мірництва й будівельної штуки не забракне жому найдорожчого приладдя, потрібного для експериментів. Учасники викладів у всіх урядових формальностях називалися студентами й підлягали особливим академічним правам. Вже від самого початку була в тій школі широка академічна свобода.

Тут викладали знані професори, як Ебергард, фон Ціммерман, Гертнер, Цахаріє, Еберт, Ешенбург, К. А. Шмідт, Бавдіс, Емпіріос і ін. Такі вчені як Гавз, як Леопольд Кленце, творець класичних будівель Мюнхену й Вальгаллі в Регензбурзі, одержали першу науку в Collegium Carolinum в Бравнішвайзі.

1835 року було закінчено властиву розбудову школи й поділено на три відділи: загальноосвітній гуманістичний, торговельний і технічний. Майбутнє належало останньому. Цей відділ намагався прийняти й засвоїти кожен технічний поступ. В 1835 році, коли залишниця була тільки в своїх перших початках, уже на Collegium Carolinum від-

бувалися виклади в цій ділянці. В короткому часі вийшли цілі кадри висококваліфікованих людей, агрономів, гірничих фахівців, фармацевтів, хеміків та архітектів.

1862 року знову переорганізовано школу, зліквідовано загальноосвітній відділ, а зате створено відділи: машинобудівельний, гутничий і будівельний.

З часом стара будова Школи стала затісна. І в роках 1874 — 1876 повстало нова гарна будова в стилі ренесансу, що й сьогодні являється головною будівлею Школи. Тоді ж Школа одержала доповнену назву свого відновителя герцога Вільгельма і зветься повним

ім'ям: Висока Технічна Школа Sa-rolo Wilhelmina.

1937 року Школа ділиться на три факультети: природничо — філо-софський, будівельний і машино — будівельний.

З Collegium Carolinum поступово розвинулася Висока Технічна Школа із своїми широкорозбудованими інститутами, що, забезпечені всіма потрібними лабораторіями, машинами й пристроями, здобули собі рівноправність університету.

Це одинока висока технічна школа в Німеччині, що має філо-софський факультет і відділ фармації.

З СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЗОНІ

З'їзд Представників Українських Студентських Громад Англійської Зони.

23. листопада 1946 р. в місті Кіль відбувся З'їзд Представників Українських Студентських Громад Англійської Зони. На З'їзд прибули делегати й голови всіх громад англійської зони, крім Ганноверської, а також приїхав уповноважений від ЦЕСУС'у в Мюнхені. З'їзд, розподілений на дві частини, перед обідом і після обіду, перебігав за таким розкладом:

Перед полуднем:

1. Відкриття й привіти.
 2. Доклади.
 - а) О. Пріцак «До питань української традиції».
 - б) Б. Цимбалістий «За що ми змагаємося».
 3. Дискусія.
- Після полудня:
1. Звіти УСПАЗ'у (Українського Студентського Представництва Англійської Зони) і окремих громад.
 2. Дискусія.
 3. Організаційне оформлення українського студентства на англійській зоні.
 4. Резолюції З'їзду.

Після прослуханих доповідей в першій частині З'їзду відбулася коротка й річева дискусія про засадничі справи студенцького духовного життя. Виразником думок цієї дискусії є ухвалені резолюції, що ми їх подамо нижче.

В другій частині З'їзду після звітів і дискусій над ними вирішено продовжувати діяльність, яку започаткувало створене на З'їзді Голов Украйнських Студентських Громад Англійської Зони в Геттінгені 6. і 7. липня ц. р. УСПАЗ.

(Українське Студентське Представництво Англійської Зони). Особливі потреби англійської зони, як осібної адміністративної одиниці (нпр. репрезентація студентства перед англійськими властями, матеріальна допомога йому і ін.) та внутрішня ситуація в українському студентському житті, що повстала внаслідок існування 2-ох Цесусів (одні Студ. Громади стали членами ЦЕСУС'у, інші — ЦЕСУС'у), поставила потрібним продовжувати й далі роботу цієї посередньої організації, яка займалася б конкретною працею на студентському терені в англійській зоні й координувала б співпрацю всіх Студентських Громад.

Одноголосно вибрано склад УСПАЗ під головуванням Б. Цимбалістого.

Одноголосно ж ухвалено таку резолюцію:*)

I. Загальні

1. Важка духовна криза, що залягла в життя нашої еміграції, не могла поминути студентства і поставила всі провідні його кадри перед особливі і своєю внутрішньою конечністю невідхилені проблеми формування духовного змісту студентства.

2. Завдання, що з такої ситуації випливають, лежать усією силою на лінії зусиль за розгорнення широкої проблематики українського життя, при чому досвід боротьби останніх десяток літ, традиція минулого і конфронт-

*) Участь у з'їзді взяли представники слідуючих громад: Бон, Бравнштайн, Геттінген, Кіль. Непривін були представники Ганноверської Громади.

тація з рушійними факторами широкого світу належатимуть до підставових елементів такого зусилля.

3. Українським студентам, що, опинившися на чужинних високих школах, мають змогу в свободній атмосфері іти до джерел духового життя, припала велика роль приготовляти себе до відповідальної співучасті в будуванні українського життя. Студентські товариства повинні бути школою спільнотного зусилля і станицями духових шукань, при чому суспільно-політична проблематика, не в партійному, а в широкому державницькому значенні, повиннастати в центрі уваги. Змагання до об'єктивної і глибокої правди, пошана і толерантність до других, арешті визнавання свободи і варгости думки надалі є конечним кліматом праці в студентських клітинах.

ІІ. Відносно організації студентського життя

1. Належне зрозуміння завдань і праці сучасного студентства, арешті повне з'ясування собі всередині суспільної ситуації та її духових елементів є тими передумовами, без яких не можна собі подумати оздоровлення студентського середовища.

2. Вітаючи акт з 3. жовтня, як один з вирішальних кроків до впорядкування студентського життя, з'їзд висловлює надію, що Всеукраїнська Координаційна Комісія

сія додіпровадить до повної ліквідації конфлікту на тривалих основах: До Всеукраїнського Конгресу з'їзд складає побажання звернути увагу в ділових нарадах на поладнання засадничих реформ духового виміру.

3. За одну з найважніших організаційних справ уважаємо побудування студентського життя на засаді триступенности, яка єдино розмежує належно сфери праці різних ступенів та дасть змогу скріпити Централю людьми з іменем і стажем.

4. З'їзд висловлює побажання, щоб Всеукраїнський конгрес відбувся по належній підготовці в якнайкоротшому часі.

ІІІ. Відносно Представництва на англійську зону (УСПАЗ).

1 З'їзд одобрює працю Укрा�їнського Студентського Представництва на англійську зону та уважає, що його нейтральне відношення до існуючого студентського конфлікту показалося правильним і корисним для цілості студентського життя в англійській зоні.

2. З'їзд постановляє продовжувати працю представництва на такій самій платформі, себто співпраці з обома студентськими централями, признаючи надрядним йому органом Всеукраїнську Координаційну Комісію.

З М И С Т:

1. Б. Я. Цимбалістий »За що ми змагаємо?«	3
2. П. Воробій »Дво = чи триступенність студентської організації«	12
3. Є. Гаран »Геттінген — університетське місто«	16
4. І. Лехновський »Висока технічна школа в Бравнілвайзі«	19
5. З студентського життя в англійській зоні	21

